



## НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

### РІШЕННЯ

м. Київ

«\_\_» \_\_\_\_\_ 2022 року

№ \_\_\_\_

**ПРОЄКТ**

#### **Про затвердження Положення про забезпечення спеціальних умов для складення іспиту на рівень володіння державною мовою претендентами – особами з інвалідністю**

Відповідно до статті 4 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», частин першої та четвертої статті 47 та частини шостої статті 48 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», пунктів 7 і 12 Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 листопада 2019 року № 911, пунктів 14 і 15 Порядку проведення іспитів на рівень володіння державною мовою, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 409, діючи в умовах введеного в Україні воєнного стану, Національна комісія зі стандартів державної мови на засіданні (протокол № \_\_ від «\_\_» \_\_\_\_\_ 2022 року)

**ВИРІШИЛА:**

1. Затвердити Положення про забезпечення спеціальних умов для складення іспиту на рівень володіння державною мовою претендентами – особами з інвалідністю, що додається.

2. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Члена Національної комісії зі стандартів державної мови Новікову О. О.

**Голова Комісії**

**Володимир МОЗГУНОВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО  
Рішення Національної комісії  
зі стандартів державної мови  
від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року №

**ПОЛОЖЕННЯ**  
**про забезпечення спеціальних умов**  
**для складення іспиту на рівень володіння державною мовою**  
**претендентами – особами з інвалідністю**

**Розділ 1. Загальні положення**

1.1. Положення про забезпечення спеціальних умов для складення іспиту на рівень володіння державною мовою претендентами – особами з інвалідністю (далі – Положення) визначає організаційно-методичні засади забезпечення спеціальних умов під час складення іспиту на визначення рівня володіння державною мовою (далі – іспит) для претендентів – осіб з інвалідністю (далі – претенденти).

1.2. Положення розроблено з метою реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю, указу Президента «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю» від 13 грудня 2016 року № 553/2016, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025з року» від 7 квітня 2021 року № 285-р, законів України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-XII (зі змінами), «Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю та Факультативного протоколу до неї» від 16 грудня 2009 року № 1767-VI (зі змінами), «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (зі змінами), «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII (зі змінами), статей 21, 24 Конституції України від 28 червня 1996 року (зі змінами) щодо принципів рівності конституційних прав і свобод громадян України, Порядку проведення іспитів на рівень володіння державною мовою від 14 квітня 2021 року № 409 та інших нормативно-правових актів, які забезпечують права претендентів на складення іспиту та отримання сертифіката на рівень володіння державною мовою для виконання службових обов'язків або для набуття громадянства.

1.3. Відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, унаслідок чого Національна комісія зі стандартів державної мови (далі – Комісія) зобов'язана забезпечити спеціальні умови для складення іспиту на рівень

володіння державною мовою для реалізації такою особою прав нарівні з іншими громадянами.

1.4. Спеціальними умовами на іспиті є безперешкодний доступ претендентів до території та приміщень, у яких відбувається його складення, уповноважених Комісією установ (організацій), надання адаптованих під категорію (тип) претендентів іспитових завдань та використання необхідних для виконання іспитових завдань технічних засобів.

1.5. Спеціальні умови складення іспиту містять:

– наявність асистентів (інструкторів), які надають необхідну технічну допомогу з врахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку та індивідуальних можливостей претендента, а саме: допомагають зайняти робоче місце, пересуватися, прочитати завдання (або ввімкнути аудіо), перенести відповіді за вказівкою претендента в іспитову систему (увести дані) тощо;

– використання необхідних для виконання завдань технічних засобів, зокрема лупи, спеціальних інструментів тощо:

а) обладнання аудиторії звукопідсилювальною апаратурою (колонки, навушники тощо), використання спеціальних програм для учасників, які поганочують;

б) залучення за необхідності асистента-сурдоперекладача для осіб з повною/частковою втратою слуху; використання відеозапису, на якому асистент-сурдоперекладач «пояснює» умови іспитового завдання або інструкцію;

в) забезпечення додаткових умов (стілець зі спинкою, окремий інструктаж тощо) особам, які можуть бути зараховані одразу до кількох категорій (типів) (наприклад, особи з операцією на хребті і двобічною глухотою тощо);

г) забезпечення можливості складення іспиту з адаптованими завданнями для претендентів (Розділ 4);

г) забезпечення аудиторій для проведення іспиту збільшуваними пристроями;

– індивідуальне рівномірне освітлення не менше 300 люкс для слабозорих учасників, використання озвучення умов та завдань іспиту тощо.

1.6. Рішення про створення спеціальних умов під час складення іспиту ухвалює Комісія.

1.7. Норми цього Положення поширюються на осіб, визначених статтею 19 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (в редакції Закону від 16 січня 2020 року № 463-IX).

1.8. Організаційну допомогу Комісії у створенні спеціальних умов здійснюють громадські організації, профільні спілки та інші установи (організації), які працюють з особами з інвалідністю.

1.9. Консультативну допомогу щодо організації спеціальних умов під час складення іспиту Комісії надають відповідні психолого-медичні консультації.

1.10. Науково-методичне забезпечення уповноважених установ (організацій) здійснює Комісія та громадські організації, профільні спілки та інші установи (організації), які працюють з особами з інвалідністю.

1.11. Медичне обслуговування претендентів здійснюють медичні співробітники медичної частини уповноваженої установи (організації).

1.12. За потреби поточні організаційні та інші питання проведення іспиту для претендентів вивчає та розглядає Комісія на своїх засіданнях.

1.13. Прикінцеві пункти цього Положення щодо забезпечення спеціальних умов претендентам будуть внесені до вимог для набуття статусу уповноваженої установи (організації) зі спеціальними умовами.

1.14. Положення затверджує своїм рішенням Комісія й оприлюднює на своєму офіційному вебсайті протягом трьох робочих днів із дати його затвердження.

## **Розділ 2. Мета та основні завдання положення**

2.1. Метою цього Положення є напрацювання єдиного алгоритму забезпечення спеціальних умов під час складення іспиту для претендентів.

2.2. Основними завданнями Положення є:

– установлення категорії (типу) особливих потреб, ступеня їх прояву та адаптування завдань іспиту для його складення претендентом;

– визначення переліку документів, які засвідчують необхідність у створенні спеціальних умов для претендента під час складення іспиту;

– надання рекомендацій уповноваженим установам (організаціям) зі спеціальними умовами, у яких проходитиме іспит, щодо створення та забезпечення спеціальних умов;

– визначення алгоритму проведення іспиту для претендентів;

– інформування суспільства про наявність уповноважених установ (організацій), облаштованих для складення іспиту претендентами.

### **Розділ 3. Організація спеціальних умов**

3.1. Забезпечення спеціальних умов під час іспиту здійснюється через надання запиту в електронному кабінеті претендентом разом із відповідним медичним висновком.

3.2. Інформація, пов'язана з ідентифікацією особи, проведенням та результатом іспиту, зберігається в електронному кабінеті.

3.3. Іспит містить письмову (тести) та усну (монолог) частини.

3.3.1. У разі неможливості працювати з письмовою частиною іспитової роботи через комп'ютерний пристрій надання письмової частини (тестів), надрукованої рельєфно-крапковим шрифтом для написання її особами з повною втратою зору (шрифт Брайля) чи методом озвучення тексту (за вказівкою претендента асистент (інструктор) переносить відповіді в іспитову систему (вводить дані)).

3.3.2. У разі неможливості виголошення монологу (усної частини іспиту), спрямованого на перевірку вмій претендента спілкуватися на різні теми з офіційної сфери, не прив'язані до вузького професійного спрямування, забезпечення можливості виконати цю частину іспитової роботи в письмовій (друкованій) формі.

3.4. Методику та інструкції до проведення іспиту визначає та затверджує Комісія.

3.5. Іспит проходить із використанням комп'ютерної техніки (за можливості претендента).

3.6. Іспит для претендентів проходить в уповноваженій установі (організації) зі спеціальними умовами, яка має всі необхідні умови для його проведення. Визначає й затверджує уповноважену установу (організацію) зі спеціальними умовами Комісія.

3.7. Комісія готує й затверджує формат завдань (аудіозапис, шрифт Брайля, збільшений розмір шрифту на екрані тощо), необхідних для складення іспиту претендентами.

3.8. Об'єктивність іспиту забезпечена шляхом дотримання єдиних вимог до процедури його проведення та оцінювання, які висувають до претендентів.

3.8.1. Спеціальні умови надають відповідно до особливостей психофізичного розвитку та діяльності претендентів із порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, тяжкими порушеннями мовлення та іншими, зазначеними у Розділі 4 цього Положення.

3.8.2. Оцінювання претендентів здійснюють з урахуванням їх особливих потреб.

3.9. Комісія розміщує на своєму офіційному вебсайті інформацію про проведення іспиту, зразки завдань, адаптованих до спеціальних умов для претендентів, орієнтовний перелік питань для усної частини або її відповідника (за потреби претендента) тощо.

3.10. У разі відновлення здоров'я до моменту складення іспиту за висновком відповідної психолого-медичної консультації спеціальні умови претендентам не забезпечують – особа складає іспит на загальних підставах.

#### **Розділ 4. Установлення категорії (типу) особливих потреб, ступеня їх прояву та рівня адаптування для претендента**

4.1. Для осіб із повною або частковою втратою слуху необхідними є:

– присутність асистента-сурдоперекладача в аудиторії, де відбувається іспит (за потреби);

– надання перед початком проведення іспиту в аудиторії тексту промови інструктора або відеозапису цієї промови, перекладеної на жестову мову асистентом-сурдоперекладачем;

– забезпечення можливості використання слухового апарата, імплантата;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи;

– у разі неможливості виголошення монологу (усної частини іспиту), спрямованого на перевірку вмій претендента спілкуватися на різні теми з офіційної сфери, не прив'язані до вузького професійного спрямування, забезпечення можливості виконати цю частину іспитової роботи в письмовій

(друкованій) формі або виконання усної частини іспиту із залученням сурдоперекладача (до 30 хвилин).

4.2. Для осіб із тяжкими порушеннями мовлення (претенденти, у яких спостерігається заїкання) необхідним є надання можливості в письмовій (друкованій) формі викласти монолог – усну частину іспитової роботи, що спрямована на перевірку вмінь претендента спілкуватися на різні теми з офіційної сфери, не прив'язані до вузького професійного спрямування (до 30 хвилин).

4.3. Для осіб із повною або частковою втратою зору необхідними є:

– надання можливості не дивитися в камеру під час виголошення монологу;

– присутність асистента (інструктора), що супроводжує претендента під час складення іспиту;

– надання в паперовому вигляді тексту, написання якого передбачено на екрані, або його озвучення;

– надання можливості використання оптичного (лупи) або електронного (електронні збільшувачі не мають бути складниками засобів зв'язку, пристроїв обробки, збереження та передавання інформації або не повинні комутуватися з такими засобами чи пристроями) збільшувача;

– надання можливості використання настільного пристрою для додаткового освітлення робочого місця (пристрої не мають бути складниками засобів зв'язку, пристроїв обробки, збереження та передавання інформації або не повинні комутуватися з такими засобами чи пристроями);

– надання тексту зошитів із завданнями іспитової роботи та бланків відповідей, надрукованих фарбою чорного кольору на білому папері з матовою поверхнею з дотриманням таких вимог до шрифтового оформлення: рублений шрифт, кегль шрифту – не менше 16, збільшення інтерліньяжу – не менше 4 пунктів, довжина рядка від 63 до 153 мм, місткість шрифту – не більше 7,7 (8,5 – для текстів на латинській графічній основі), нормальне або широке світле пряме накреслення вічка;

– надання письмової частини (тестів) іспитової роботи із завданнями, адаптованими для осіб із глибокими порушеннями зору, надрукованої рельєфно-крапковим шрифтом для написання й читання особами з повною втратою зору (шрифт Брайля), або методом озвучення тексту;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи.

4.4. Для осіб із порушеннями опорно-рухового апарату, осіб із хворобами нервової системи необхідними є:

– виконання іспитової роботи в аудиторії, розташованій на першому поверсі;

– наявність у пункті проведення іспиту сходів і пандусів, обладнаних поручнями з урахуванням технічних вимог до опорних стаціонарних пристроїв відповідно до ДБН В.2.2-17:2006 «Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення та ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

– наявність у пункті проведення іспиту вбиральні, обладнаної універсальною кабіною, доступною для осіб, які пересуваються на кріслах колісних, відповідно до ДБН В.2.2-17:2006 «Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення» та ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

– допомога асистента (інструктора) й особи, що супроводжує претендента, у зайнятті робочого місця для складення іспиту та виходу з уповноваженої установи (організації);

– виконання роботи за столом, придатним для складення іспиту на інвалідному візку;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи.

4.5. Для осіб, яким встановлено електрокардіо-стимулятор або інший електронний імплантат чи пристрій, необхідним є урахування впливу на розумні електронні пристрої випромінювання від використовуваної в уповноваженій установі (організації) техніки.

4.6. Для осіб, які потребують періодичного здійснення індивідуальних медичних процедур із забезпечення життєдіяльності людини та/або контролю за її станом, необхідними є:

– наявність медичного працівника та кімнати, у якій можливо здійснювати індивідуальні медичні процедури та контроль за станом особи;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи (за необхідності).



4.7. Для осіб, які мають захворювання, що потребують постійного медичного нагляду, необхідними є:

– наявність медичного працівника та кімнати, у якій можливо здійснювати індивідуальні медичні процедури та контроль за станом особи;

– присутність (за необхідності) лікаря-спеціаліста (відповідно до діагнозу) в уповноваженій установі (організації);

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи (за необхідності).

4.8. Для осіб, які одужують після травм, необхідним є:

– наявність медичного працівника та кімнати, у якій можливо здійснювати індивідуальні медичні процедури та контроль за станом особи;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи (за необхідності).

4.9. Для осіб з розладами психіки та поведінки необхідними є:

– надання можливості не дивитися в камеру під час виголошення монологу;

– присутність асистента (інструктора), що супроводжує претендента під час складення іспиту;

– наявність медичного працівника та кімнати, у якій можливо здійснювати індивідуальні медичні процедури та контроль за станом особи;

– у разі неможливості виголошення монологу (усної частини іспиту), спрямованого на перевірку вмінь претендента спілкуватися на різні теми з офіційної сфери, не прив'язані до вузького професійного спрямування, забезпечення можливості виконати цю частину іспитової роботи в письмовій (друкованій) формі;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи.

4.9.1. Для осіб, які мають розлади аутичного спектру, необхідними є:

– надання можливості не дивитися в камеру під час виголошення монологу;

– надання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи (за необхідності).

## **Розділ 5. Алгоритм отримання документа, що підтверджує право скористатися спеціальними умовами**

5.1. Претенденти, які мають намір скласти іспит, повинні надати відповідний медичний висновок, який підтверджує право на отримання спеціальних умов.

5.2. Медичний висновок необхідно прикріпити в електронному кабінеті разом із заявою, а в заяві вказати на необхідність створення спеціальних умов.

5.3. Щоб отримати висновок, особа має звернутися до закладу охорони здоров'я, а саме до лікаря-спеціаліста відповідно до профілю захворювання. Можна використати наявний відповідний медичний висновок, у якому зазначено необхідність створення спеціальних умов.

5.4. Лікар-спеціаліст надає рекомендації щодо необхідності створення спеціальних умов у пунктах проведення іспитування з урахуванням особливостей стану здоров'я особи через направлення до лікувально-консультативної комісії (далі – ЛКК).

5.5. ЛКК згідно з рекомендаціями лікаря-спеціаліста:

– устанавлює категорію (тип) особи з інвалідністю;

– визначає спеціальні умови, які необхідно для неї створити в пунктах проведення іспиту відповідно до Переліку особливих (спеціальних) умов, затвердженого спільним наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 29 серпня 2016 року № 1027/900 (або інші умови, не зазначені в Переліку, але створення яких претендент потребує для складення іспиту);

– ухвалює рішення про видачу відповідного медичного висновку, в якому зазначено про необхідність створення спеціальних умов.

5.6. Відповідний медичний висновок має бути наданий протягом семи днів із дня звернення, але не пізніше завершення терміну складання іспиту в іспитовій системі.

5.7. Уповноважені установи (організації) зі спеціальними умовами, де проходить іспит, гарантовано забезпечуватимуть спеціальні умови, зазначені в Переліку та Розділі 3 цього Положення.

## **Розділ 6. Права та обов'язки претендента**

### **6.1. Претендент має право на:**

- забезпечення спеціальних умов, необхідних для певної категорії (типу) осіб;
- неупереджене ставлення до себе;
- вільний доступ до території та іспитового майданчика в уповноваженій установі (організації) зі спеціальними умовами на період складення іспиту;
- ознайомлення з вимогами до рівня володіння державною мовою;
- ознайомлення з програмою іспиту, зразками завдань для усної та письмової частини іспиту;
- оскарження результату іспиту відповідно до встановленого порядку;
- використання під час складання іспиту додаткових електронних приладів, що є розумними пристосуваннями, та адаптованих версій іспитових завдань;
- використання додаткового часу (до 30 хвилин) для виконання іспитової роботи.

### **6.2. Претендент зобов'язаний:**

- ознайомитися з Порядком проведення іспитів на рівень володіння державною мовою та дотримуватися його;
- прибути вчасно до визначеного місця проведення іспиту;
- пройти процедуру ідентифікації особи для складення іспиту;
- звернутися до Комісії з повідомленням про реальний чи потенційний конфлікт інтересів.

### **6.3. Претендентові заборонено:**

- списувати відповіді;
- використовувати засоби зв'язку, пристрої для зчитування, оброблення, збереження та відтворення інформації, не передбачені процедурою проведення іспиту;

– робити помітки, що можуть ідентифікувати особу.

## **Розділ 7. Права та обов'язки Комісії**

### **7.1. Комісія має право:**

– надавати роз'яснення щодо особливостей організації та проведення іспиту для претендентів;

– уповноважувати окремих членів Комісії брати участь у роботі іспитової комісії під час його складання без попередження інструкторів (асистентів) та екзаменаторів;

– зупинити іспит у разі неетичної поведінки учасників, а також порушення претендентом однієї з вимог, зазначених у пункті 6.3. Розділу 6 цього Положення.

### **7.2. Комісія зобов'язана:**

– визначати критерії та правила визначення уповноважених установ (організацій) зі спеціальними умовами для забезпечення проведення іспиту для претендентів відповідно до Розділу 4 цього Положення;

– дотримуватись єдиних вимог щодо проведення іспиту, складення переліку екзаменаторів та формування складу іспитових комісій;

– визначати єдині критерії та методичні вказівки щодо оцінювання претендентів;

– ухвалювати рішення про визначення рівня володіння державною мовою і видати претендентові державний сертифікат на підставі підсумкового електронного протоколу перевірки;

– вживати заходів щодо усунення реального чи потенційного конфлікту інтересів.

**Голова Національної комісії  
зі стандартів державної мови**

**Володимир МОЗГУНОВ**